

Къахъегамца тоаде машара гүлакх

Агитаторъ Емельяненко Константин Давыдовичъ «Красный молот» яхача заводе даъ къамаьл:

— Дукха ха йощаш заводе цеха «Красный уголок» гүлбеллар дукха нах. Цигача Константина Давыдовича ший къамаьла гүлбелларча дийар, новкъ. Хрущева СССР-а Лакхерча Совета Юбилейни сессе яча докладала а, Коммунистически болхоний партией викалий совещанех а, цита гүлбелларча исторически документех — Декларациех а машара Манифестаци.

Деррига дуне цецдаьнаад, вай Советски Союзе лелача дикача балхаш, вай еза-йокхкача индустриен балхаш а, Иштта дерригача балхаш а вахараш а. Нагахь санны 1913 шераш, нийсийча, новкъ. Хрущева ший докладача яхача тайпара ергигача промышленностан валовой продукци лакхъеннай 33-таза дукхагъа, производствон средстваш хьайир 74-таза дукхагъа. Иштта машинаш хьайир металлоработке 200-за дукхагъа.

Бокшонца вай дика ладийгъа, вай агитатор, цу цифраша хьаьхьокх мишта лакхлуш латт вай промышленност, къаьстта еза-йокхкача индустрии. Нагахь санны США-и, Германия, Англенен 30-за шой промышленност лакхъен хилча, 80 шераша 150 шераша кхачалла ха езаргъяр. Ший къамаьла къаьстта белгалдоакх Константин Давыдовича, Даьхен тлом хиннабеларе кхь мел лакхлургъяр вай промышленност а вахар а. Тлом латтача шераша тлемо йохаш моттигаш юхоттаеш а йохир 20 шу гаргъа ха, йох по. Деррига уж толамаш вай мехка даьхаш Ленина оттаьча социалистически планца хьалхле лелача СССР-и.

Агитатор деча къамаьла юкье а икхка модельни новкъ. Ковалевс йох. «Мишта дегъайогъаш латт Грозни! Из вайна баргъагуш ма-дид, мел керда предприняти, нах чубаха пленодо хьалхад укх тлехъарча шерашка Грозне. Иштта ма хой вайна мел я вай заводе хьаьхьаш йола оборудовани.

Вай республике арадуьлача газеташа дувцар, йох Константин Давыдовича, промышленносте валовой продукци лакхъеннай 1940 шераша нийсийча 3,2-за дукхагъа, хьайта 1913 шераша нийсийча 21-за дукхагъа. Далахача цхьан шераша вай республике промышленностан далахъидад 500 миллион сом ахча, е 1945 шераша далахъидад шозза дукхагъа. Хьанз вай даьхен промышлен-

ленносте арахеш моллагъа эшаш йола станок а оборудовани кхь эшаш йола хьама а. Из вайна бокшонца ховш да, йох агитатор дунен тла эгъара хьалха вай мехка яча атомни электростанцех, континенташа юкье лела баллистический ракеташ, гозвалца хьаьхьа лавтан спутникаш, иштта вай мехкарча Илман болхуша еча кхьча хьама а.

ССКП-и советски наха хьалхашка оттаьдад дукха дукха, 15 шераша США-на тлехъа а кхе, цхьаьша йола промышленносте производствон хьалха а яха аьнна. Дукха къаьхъа деза вай мехкарча къаьхъагъахъи из докха декхар кхоачашдарна.

— Мел мехкаьтта доакх вай мехка? Хетт агитатор — Бйа миллион тонн гаргъа доакх,

йох ладугъархаша. — Хьаьта США-на тлехъа-кхера дукха, вай из болх лакхъе беза кхоьза дукхагъа. Из кхоьзам латтабей кийчулш ба мехкаьтта доакха болхуш. Из докха гүлакх вай машинаш хьаьхъар новкъостал ца деш хилча царна кхоачашдуларгъа.

Новкъ. Хрущевс ший докладца къаьстта белгалдаьхьар балха оьсарал лакхъелга, йох ладугъархаша.

Константина Давыдовича йох, вай мехка балха оьсарал чекка дегъайогъаш я, кхьча капиталистически мехкаш хьаьхъа. Нагахь Советски Союзе цхьан шераша балха оьсарал 1913 шераша нийсийча 10-таза лакхъеннае, США из лакхъеннае 2,3-мара. Балха оьсарал лавърлача, вай мехка из болх хьаьхъаьннаб Англен, Францен, Кизига тлехъадисад США-ал. Цудухъа балха оьсарал лакхъелга, продукцен мах кизибелга вай ергигача промышленносте а юртбоахам а эгъара хьалхара декхар да.

Вай заводе а из балха оьсарал шераша лакхлуш я. Укх шераша балха оьсарал вай заводча цугулотейни цехе далахача шераша лакхъеннае дукхагъа лакхъеннай 3,6 процент. Иштта 500 болхуш за заводе, шераша йохла план нис бетта кхоачашъ. 25 болхуш — 1959—1960 шераша болх беш да.

Дегачура чьогъа разъа боллаш тийцар, йох агитатор, вай заводча болхуша Советски Союзе хьалхашка СССР-а Лакхерча Совето даъ кхайкара а, Коммунистически болхоний партией викалша тийцар Деклараци машара Манифестаци. Хьанз вай декхар да, йох агитатор машара гүлакх къаьхъегамца тоадар.

Ленина цьегъгъа колхозо гуйран болх баъ баьхьихъ

Первомайски районерча Ленина цьегъгъа колхоза колхозникаше колхозничаьхъ хьаьхъа, кхьа, кортолаци, кхьа-йола гуйран чуьаш йола культураш чу а ийцай, кхьа а дийдид.

Доаханна Иан кхьийнаш тоадаь, докар Иалашаьд. Хьай-баш леладар гүлакх гуйран белхаш дика дар баьхъан долаш 1-чен 2-чен бригадий колхозничаьт совгъаташ длар: 1-ча бригада болхуша: Арабханов

Халита, Мериева Лизина, Арабханова Захрат, Тайсултанова Фирдоса. 2-ча бригада болхуша: Агиева Любана, Евлоева Махьмада, Зангиева Салихъата, Цороева Хасихана. Шоашта карахдаьнарех докхал а ца деш шойла социалистически яхъе а баьхъа кхь тла толамаш долаш болх беш ба «Ленина» цьегъгъа йолча колхоза колхозникаш колхозничаьш.

ДЗАНГИЕВ,

Юртбоахаман машинашта ремонт елга во лел

Хьанзара ха юрта боахама керда шу долалуш эшаш йолча машинашта ремон яра эгъара лавърама ха я. Хьаьхъох из дика кхетадеш бац Ингушски совхоза хьалхле лелаш бол директор новкъ. Аликов а парторганизацен секретарь новкъ. Крестьяников а.

Оттаьча планаша ремонт яра эшаш 72 саж механизатор ва совхозе, болх беш 17 саж мара вац. Цудухъа 3-ча декабрь совхозе ремонт е эшаш хиннаца 29 трактораша ремонт я яьна 11 трактор мара яц, хьаьта ноябре бетта планаша ремонт е эшаш 9 трактор хинна яь ремонт я 5 мара яц, иштта во латт комбайнаш, селкашта кхьийолча машинашта ремонт яра болх а. Хьана хиннад из иштта? Совхозе механизатораш боаьлига да из?

Гүлакх техкача гучадоал совхозе мел эша механизатораш болх болга. Цхьабакъда, совхоза хьалхле леладарш хайнадац из болх ший ханнахъа вьаьшгъаьла. Ялат чуьаца хана балхаш даь механизатораш хьанз машинашта ремонт еча хана боаьш ба, царца беза болх беш а, цар вахара хьал тоадарна йохуох е совхозе хьалхле леладарш а цар-

тийни организац а ца хинна даь. Механизаторех цхьабараш аьхки а гурьахъ а балхаш тла а болш шойта ценош де а, шой боахам вьаьштхъа бакха йиш йоаьш, уж гүлакхаш хьанз деш боакх. Цхьабараш хьанз ремонт еш алап кизига а ма-дид хала а ма-дид яхаш цьаьгъа баьла. Из деррига а кхета а даь механизатораш хьа а гүлбаь царца беза кхетаме болх а бац, царна эша новкъостал а дац совхоза хьалхле леладарша.

Совхозе дукха а ба хьокхам эша а дьабовзийта а мегаргоьлаьт механизатораш. Шоаш ца кхобеш ремонт еча дика балхаш ду 1-ча отделенерча тракторни бригадан бригадара помошник волац Кузигов Ладас, 5-ча отделенерча бригадара Саутнев Иадласалама, 4-ча отделенерча бригадара помошника Алероев Яйиша.

Иштта дика болх бечар опы дьабовзийта а механизатораш совхоза хьалхашка латта лавърама декхар-юртбоахаман машинашта ремонт яра вьаьшгъаьт а декхарийла ва совхоза директор новкъ. Аликов а парторганизацен секретарь новкъ. Крестьяников а.

ЦУРОВ.

1918 шера нохчийн гьалгъайи халкъаша советски йаьдал баьхан лоаттабаь къовсам

1917-ча шерага кхаччалца йолча хана нохчашен гьалгъашен эгъара йокхкагъа хинна хало «халкъий набахте»-пачахъа йаьдал дар. Феодальни буржуазини гүлакхаш юкье юкье мара доладаланза болла, кортамуькал еза къаьхъегамхой-лоамарой кулакш, шой а эрси а буржуазен эксплуатациес дечул дукхагъа самодержавен оаьгонгахъара, доал деш болча эрсаьшен моттиггарча чиновникаш хало еш бахар. Низаш де доладелар латташ а хьунаш а дьабовзийта, бахана юртшарка лелхабеш, законаш цхьаттарра ца лерхъаш, бокъо йоаца налогаш йоаьш, футтарбеш, царех нах ца хеташ, хьаьта йаьдало дегачуам беш хьама эгъаца-кьиза йазапаш деш.

Революци хилалех массехк итташ шераш хьалха Бурана (хьанзара Орджоникидзе) гарга яьдаца гьалгъайи юртшарка нах лоамашка хьалчу лелхабеш, гьалгъайи арабыхъаца юртшарка казакша баха а ховшъаьш, цу юртех керда яьхъа «станицаш» аьнна цин тиллар.

Къамаьта юкье кьиза моастагъал лоаттабей леладу казакш тлехъаьт хилари пачахъа законаш латташ хилар дезаьш болча казакш керт латтача бьаьхъа болча, йаьдал де доаллаца казакша карабьзаьбаьбар муьларех болла казакш.

Хьама ца эшпаш цхьа бьаьхъа бьаьш самодержавни колониализман Юлкъам дика байзаца, цу докхаш хиннаца, доал оттаьдаца, цхьабакъда кортамуька хилча даха ховргдола халкъаша пачахъа йаьдала дукхал доагъаш дола, шойа лораде националистически гүлакхаш леладора къамаьта. Къамаьш лоал оттаьдара цу кьизаца политикан юх дьабовзийт Екатерина шоллагъа яхача пачахъа. Цу ханнаца нохчашен гьалгъашен юкье маьрша баха хийшача, царца доттагъал а гаргал а йоаьш, вьаьш оамаьлаш дьа-юха а ийъеш баьхъаца гребенски (Тиркацара) казакш, гозвача цу пачахъа «лакхъа килга» кьал а лаьца шой хьалхара доттагъий а лоалахъий а болла лоамарой доал оттаьдара лавътташ хьаьхъа пайда йицар.

1917 шу даьйначул тлехъагъа Кавказа лоамашка советски йаьдал оттаде бокхка болам болобелар. Къамаьта юкье латта кегаленна доакха гүлакхаш вьаьштхъа даха бьаьхъевисти парти йалаьмате дукха болх безаьш я. Лавътан дош нийсонца къостадар динзавргдоаьш дар. Пачахъа оаьгонгахъара нис беш хинна, шой юртш дьабовзийта хиннараш юхбаьхъара кхерам-гоама хинна царизм юхоттарра кхерам бар нохчашен гьалгъашен юкье революционни болам болобелар, цхьант дийнахъа кьайказакш кьайхирийи бандаш Буру каралаца а Тирка тлара Советски йаьдал дьабовзийта а гьийртча 1918-ча шераша август беттарча деношк, болобелар из болам гьалгъаша юкье, нохчашта юкье болобелар из лавърлал боллаш тлехъагъа, 1919-ча шера бьаьсти, Гумсера денз Буру тла кхаччалца яьдаца, «караьхъа ца тугача» юртшаша дукхал инарал Ляхова дивизеша масса-нахъа а фронт оттаьча хана.

Донен Кубанен гьийртча кьайвардешаца Кьилбаседан Кавказ Советски Россех дьабовзийта хана, 1918-ча шера март бетта, аш шу гарга дьабовзийта тлехъа а диса, дьабовзийт Советски йаьдал. Цхьабакъда из хьанз а даьлар лавърама кьамий болхуш а ахархой а, кьехболча казакш а дьиза дола йаьдал, Тирка тлара бизза болла даьй-граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом гүлакхаш хьовш моттигаш хилар. Тирка халкъий Пятигорске хиннаца сьезде Советски Россен йаьдал тьаьцаш исторически соцам хинначул тлехъагъа, «Терски республика» дьабовзийт.

Вийта наркомаш латташ совнарком я вьаьшгъаьла, царех кьъо бьаьхъевист вар: Буачидзе, Маркус, Фигатнер.

Терски республикана хьалхашка докхийи декхараш латтар: дьиза дола болхуш ахархойи йаьдал а даь советски йаьдал дьабовзийта, лоамарча къамаьшкар дьа мел даькхъар юхадакхъар, лавътан дош нийсонца къостадар, эзараш дьа, «къостадеш дьезаш хьаьт-

та, сатем боаьш хинна кхьидола дешаш а къостадар. Маьрша вахар хьадара когаметта, 1918-ча шера геръа а а дьелла советски йаьдал лораде дьизар Тирка тларча къаьхъегамхой.

Массехк бетта хьувш лавъта, граждански тлом ше мабара болобелар 1918-ча шера июнь бетта. Моздоке, малхбузехъа Прохладнен кхаччалца, малхбузехъа-Гизляре кхаччалца, Тирка тла яьдаца казакш станицашка, Георгий Бичерахов керт а латташ, кьайказакш вьостани йолаенна ха яр из. Тирка област дозонашк шорттига тьаьхъаьш латтача денкинский «добровольчески армена» наьха яха, Прохладнен Георгиевске-Пятигорске кхача гьерташ, хьама ца эшпаш ах шера шой хур дир кьайказакш бандаша, цхьабакъда зехъа дайр цар мелладар. Георгиевсканен Прохладнене юкье ше маьрра фронт латтар, массехк бетта ца хаддаш тьама таташ хилар. Прохладнен кьублехе бичераховаша Нальчик дьабовзийт. Область юкье Шолжа тла яьда дукхагъа йола казакш станицаш Советски йаьдала тлехъа яр. Лоамара деррига кьамаьш советашта тлехъа яр. Буру, Грозный, Кизляр, Пятигорск, Георгиевск советски яр.

Грозни, Кизляр, Буру кьайказакш бандеш турпала лоралаьхъа, хьара горадах тьама-исторически повесть язлуьргъяр. Хьама ца эшпаш яьх бетта Кизляр каравърае гьийртар бичераховаш. Из деррига а царна пайда боаьш хилар: бичераховаш боабир, хьаьта кхокхъа а город советски йолаш йицар.

Нахчакхъа, мишта дегъайогъал революци? Революци хилалех, кхо бьаь эзар гарга хинна нохчийи экономически а культурни а йалаьмате тлехъа бьаьш бар, эгъара реакционни уйлаш йола муьрдий тоабаш дукха яр. Нохчийи шой интеллигенция кьиза-га яр, шой меттала йоаьш даьлар, эрси мотт ховш нагъаьхъа саг мара вацар, ларбий меттала дешар хов нах а кьиза бар. Болхуш болш нохчийи геттара кьиза бар. 1919-гъа шу доладаллаца бьаьхъевисти а бацар нохчашта юкье.

Тирка тла советски йаьдал дьабовзийта ха (1918 шера март бутт) тьаьхъаьш нохчийи дукхагъа йолча юртшарка советаш яр. Фу советаш яр ужаш? Бьаьхъийи наьхен моллаьт ба йохъар ужаш. «Совет» ций а йолаш, мехкаьдътан дьаб болчен мануфактура йохъаьш базар дьабовзийт бьаьхъийи нохчийи масехк дезал керт а латташ, советски йаьдала дукхъаьш контрреволюционни бн бар йохъаьца Атагъа.

Реакционни уйлаш йола нохчийи возваьш волач контрреволюционера Чуликов Ибраьхман революционна дукхал болча муьрдий шайха Митаев Иаьлийи неи гонахъа гуьлора.

Йохъаьца Атагъен итт километр гаьна мара йоаьш иллаца Гьийртга гүлакхаш ишта доаьш кхьча бьеса дар. 1918 шу берригача нохчийи революционни низий центр Гьийртга а йолаш дьабовзийт. Гьийртгаьт соцаьт керт латтар гьорьваьна вола общественни дьаьтль Эльдарханов Таштамир. Нохчаша пачахъаьлкен думе вахитя кержар вар парти воаца из халкъа учитель. Масса хана а нохчийи мохк советски новкъа дегъабар дешаш хиннаьш Эльдарханов. Тлехъагъа Коммунистически парти вахар из, хьаьта 1921-ча шера Горски республикан ЦИК-а хьалхара председатель а вар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

1905-чен 1917-чен шерашка хиннаца революционна юкье а 1918-ча шера а Эльдархановс леладеш гүлакхаш лакхал дувбоца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из. 1917-ча шера сентябрь бетта казакшашен лоамароштен юкье граждански тлом болобала тарлуьр долаш гүлакхаш юкье латта лоамаройи казакшаш юкье боаца, гоздорча викалий «нейтралитет» йаьдал дар из.

волаш, ханал хьалха вийр из. 1918-ча шера Нохчашкаьхъа Грозне а эгъара докхкагъа хинна хьама да Грозне «бьаь дийнахъ хинна тьамаьш». Ахкан юкье гоннахъа яьдаца станицай кьайказакш бандаша го бир, 1905 шера денз бьаьхъевийи гүлакхийи чьогъаьла йолаш хьаьхъагъа, област эгъара йохъаьла йолча пролетарски центра Грознене. Из гоздор лораш хиннаре дукха а дукхагъа болча, церашка кхаччалца геръаца кийбеллечна кьайказакш де яхар гоздор. Астраханех, Москваьхъа, ергигача советски Россех дьабовзийта ца леш, дерригача советски Тирка — Бурох, Пятигорскеш, областерча кхьча моттигъа а дьа хьаьхъаьш из гоздор. Цу халача хьаьхъа, нохчийи халкъа решаш а бекхаш, Грознен бьаьхъевикаш болхушени йиза йола турпалаьт хьаьхъевикаш. Хаданца тьамаьш деш бьаь дийнахъ лавъта го боабир цар. Бьаьхъевистки партиен сийдоьла дьаьтль Н. Гикалос команда а еш кьайказакш контрреволюционни авантюра йохъаьш цар.

Цьаьлалла чьогъагъа грозенски болхуш дукхал оттар баьхан долаш, Грозне котало яьхъар яьхъа эздора нов. Орджоникидзе. Грозенски бьаьхъевикаш лоаттаьдаца цу къовсам Нохчийи мехка революционни историчеьш дошо оаьгоннаш язъаьш. Пачахъа чьогъаьла хинна, самодержавен колониаторски политикан аванпост хинна, казакш олигархен чьогъаьла хинна Грозний нохчашта гоама яр. 1918 ча шера ахка тьаьхъаьш советски йаьдал практике барвадов кхензар нохчийи. Нохчашта юкье политически кхетам чьогъаьла кхелехъ, кьайказакш бандашен грозенски пролетариатан юкье граждански тлом болобелар. Из шитта дала а лавъта болча, хьалха латтачар революционни болча нохчаша кьайказакша Грозне ба го боабеш дика даьла лавътар. Нохчийи халкъо деш новкъостал баьхан долаш грозенски болхуш турпала лоаттаьт тлом зийьха бовизар. Нохчаша тьама гьирсаша а дьабар а новкъостал дора баьчар горада. Гьийртга Гьийртга Терски республикан совнаркомаче партиен организац болла горада буьзам вьаьштхъа бьаьхъар, Россен кьублехеьш Презвизийни комиссар нов. Орджоникидзе шозза Грозне вьаьлгалла вьаьштхъа даькхъар.

Тлом болобелла дукха ха яьлалехъ, грозенски фронт кхачар Шерипов Асланбека команда а еш, геръаца кийчъаь кайгъаца наьха нохчийи дошлой массехк сотнеь. Грозенски болхушца цхьана дьа а эйта тьамаьш дир нохчаша. А. Шерипова ца хаддаш маира атакаш йора ший дошлойца дукха эзараш болча, горада го баьча кьайказакша.

Пятигорске хиннаца Тирка халкъий сьезде бьаьхъевисти партиен гүлакхаш лоралеш ше даьча къамаьлашца (цу хана ше формально парти хиннавеце) а берригача наьха уйлаш шийна тла кийтар Шерипов Асланбека.

Моастагъо нулеметаш эгъаца цара юкье цу ший кьонача дошлойца-нохчийи кагийча наьха аьтрьаца, тьама котало йохъаьш, цу атака хьаьхъаьш дукхагъа, цу атака хьаьхъаьш хиннаца серо Орджоникидзеьш Асланбекаьш аьлар:

Сона вайнаьхъо, йа трибуна тьера къамаьлаца моастагъоьт эгъаш. Сона вайр хьо хьанз тьама тла а-хьо иштта майра а

Том болобелла дукха ха яьлалехъ, грозенски фронт кхачар Шерипов Асланбека команда а еш, геръаца кийчъаь кайгъаца наьха нохчийи дошлой массехк сотнеь. Грозенски болхушца цхьана дьа а эйта тьамаьш дир нохчаша. А. Шерипова ца хаддаш маира атакаш йора ший дошлойца дукха эзараш болча, горада го баьча кьайказакша.

Пятигорске хиннаца Тирка халкъий сьезде бьаьхъевисти партиен гүлакхаш лоралеш ше даьча къамаьлашца (цу хана ше формально парти хиннавеце) а берригача наьха уйлаш шийна тла кийтар Шерипов Асланбека.

Моастагъо нулеметаш эгъаца цара юкье цу ший кьонача дошлойца-нохчийи кагийча наьха аьтрьаца, тьама котало йохъаьш, цу атака хьаьхъаьш дукхагъа, цу атака хьаьхъаьш хиннаца серо Орджоникидзеьш Асланбекаьш аьлар:

Сона вайнаьхъо, йа трибуна тьера къамаьлаца моастагъоьт эгъаш. Сона вайр хьо хьанз тьама тла а-хьо иштта майра а

Том болобелла дукха ха яьлалехъ, грозенски фронт кхачар Шерипов Асланбека команда а еш, геръаца кийчъаь кайгъаца наьха нохчийи дошлой массехк сотнеь. Грозенски болхушца цхьана дьа а эйта тьамаьш дир нохчаша. А. Шерипова ца хаддаш маира атакаш йора ший дошлойца дукха эзараш болча, горада го баьча кьайказакша.

Пятигорске хиннаца Тирка халкъий сьезде бьаьхъевисти партиен гүлакхаш лоралеш ше даьча къамаьлашца (цу хана ше формально парти хиннавеце) а берригача наьха уйлаш шийна тла кийтар Шерипов Асланбека.

Моастагъо нулеметаш эгъаца цара юкье цу ший кьонача дошлойца-нохчийи кагийча наьха аьтрьаца, тьама котало йохъаьш

Нохч-Галгалай писателий конференце тIара Октяб्रो кхелла литература

Нохч-Галгалай писателий конференце Галгалай литератур-
рах ше даьча къамалла поэ-
та Муталиев аьлар:

— Советски йаьдал отталца
шоай йоазув долаш хиннабац
Галгалай. Галгалай меттала
йоазонцара художественни ли-
тература Сийлахь-йоккхача
Октябрийски социалистически
революцон кхелла да. Эггара
хьалха Галгалай меттала йоа-
зув 1-ча Май 1923-ча шера
даьд. Пу дийнахь арайаьл
«Сердало» яхача газета хьал-
хара номер.

Галгалай меттала йоазув
влашгилелар Малисагов Ку-
раза Зорбин ва. Эггара хьал-
ха Галгалай меттала художес-
твенни произведенийе зыяр а
из ва. Галгалай меттала йоа-
зув араьдйинача хьалхарча
шерашка Малисагов Зорбинка
язьъ «Йол йодаьри», «Пхьан»
яха пьесах хьанз а тIехь шоай
лоархIам бовнза я. «Сердало»
араьдула доладелла денз пу
тIа кеп етташ араьдула яьлар
Галгалай меттала эггара хьал-
хара художественни произве-
дениш.

Ше кхеллача хьалхарча ше-
рашкаь къаьста чIоагIа
фольклорах пайда эцаш дегIа-
дера Галгалай меттала художес-
твенни литература, хьалха
Галгалай фольклор чулоаьм
бокка болаши формаш дуьха
йодаьши я, хIана аьлча, йоазув
доаьш багахьувман дукхаьча
хана лелаьаб Галгалай.

Галгалай художественни ли-
тература дIаьд дегIаьра гIула-
ха гетгара чIоагIа лоархIам
болаш а пайдаьна а хилар поэ-
та Озиевар Ахьмад а Сал-
мана, Яндиев, Осмиев, Ве-
дизев, Чакхиевар Капитона а
Юсупа а ишгIа кхичар а
шоай поэзи эрсий классикаш-
кара а вай ханарча советски
поэташкара а хьокхам эцаш
лелар.

Галгалай халкъан вахара
Галаьмате бокка лоархIам бо-
лаш гIулаьх дар. — Йоах Му-
талиев дIаьд, — лакхехьа
вай хьояь Зорбинка пьесах
араялар. Театрашка пIакхьа а
постановка бIаргаьовнза болча
Галгалайша Орджоникидзе ях-
ча города предприятый, учреж-
дений драмкружокаша увгIае-
ча постановкашка, районашка,
шоай, меттала къамалаш а
деш увгIае постановкаш бIар-
гаьйра. Из чIоагIа лоархIам
болаш гIулаьх дар.

Халкъан багахьувман
творчество къаьста чIоагIа
пайда эцаш хиннай эггара
хьалха хиннача поэтехь воьча
Беков Тембото творчество. Цун
стихаш кIезига-м я, хьабакъ-
да, цо язъь стихаш бокъонца
халкъан стихаш а хинна дIа-
хай, хIаьта цхьаьца долча му-
гIарех-м кIиаш а хиннад:
«Сигал морх йоаьш
ДогI делхарг ма даь,
Дег тIа бала боаьш
БIарг белхарг ма бац»...

Хьаштдоаьр да, Тембото а
ишгIа гетгара говза дешаьчун
дег тIа кхоачай йоазонаш деш
хиннача Озиев Ахьмад а даь
йоазонаш кIезига хилар.

Хана боккхалга болча писа-
теша цюьк белгаллара мо-
тиг лоаьш а писател, фило-
логически Илмай кандидат во-
ла Малисагов Дошлукъа. Цо

пьесах а, дувцараш а, граж-
дански тема исторех лаьца
«Армхи» яхача поэма а язъьй.
Цул совнагIа, гIулаьх дика
довзаш вола критик а рецен-
зент а ва, эрсий метталара
классически литература Гал-
галай меттала доаьш ва, цо
дукха а школашта эша деша-
ра книжках увгIаьд, нартех
дола дувцараш гулдеш, дIаьз-
деш ва. Цу массе а даькье ди-
ка ка йоалаш къаьхьег Малиса-
гов Дошлукъа.

Малисагов Дошлукъа са-
на, Галгалай художественни ли-
тература дегIадарна дукха пай-
да бениаб Малисагов Орхос а.
ДIаьх новкъ. Муталиев хIа-
ра къаьст-къаьстача поэта а
писателя а творчество юьв.

— Поэт Озиев Салман а ишгIа
Озиев Ахьмад а. — Йоах
цо, — Галгалай меттала эггара
хьалха стиховоренеш язъь бо-
лабениача нахах ба. Цар а,
царел тIехьаьлгIа Яндиева а,
Осмиева а, Хамхоева а Ведизе-
жева а ишгIа кхьабарий а
творчество йIаьхий яьр фоль-
клор хинна ца Iеш, йоккхача
говзалга кхьаьча йола эрсий ли-
тература а я. Пушкина, Некрасо-
ва, Маяковске творчество
кIоагIа йоаьрах дукха пай-
да ийаб С. Озиев ший поэма-
на. Лениных, Октябрых, лоама-
рочун декхар дешалга хиларх,
кIулсаг Iадатий Iоткъаьмех
мукъаькхча эцаш хиларх да
Осмиева йоазонаш.

Доккха кхоачамбоаьр
лоархI новкъ. Муталиев йок-
кхача говзалца язъь а капи-
тализах юьхийсаьча, воьча
оаьлаьшца къовсам лоаттаб
гIодеш а йола Озиева С.
«Урдуви Тамарен» яхача поэма
хIанз оьд эрсий меттала ир
перевод ийнза хилар.

— Галгалай поэт Яндиев Джа-
мадин язъь волабениаб 1936-
ча шера денз, — Йоах Мутали-
ев, — Поэтех цо ший кертерра
гIулаьх лоархI. Уйла йоккха
йолаш, дош меттахьа долаш,
форма говза йолаш я поэта
творчество. Ха дIаьме йода
чIоагIлу цун иллей оаз. Ший
декхар нийса кхетаьд Яндие-
ев. «Заман лай» хилар
лоархI цо из декхар.

— Галгалай писатель драма-
тург Базоркин Идрис, — Йоах
докладчик, — художествен-
ни произведенийе эггара хьалха
язъь болабениача нахах ва. Цун
хьалхара произведенийе «СЕР-
ДАЛО» яхача газета гIа
1927-ча шера денз араьдула
йолаьнай. Юьхьанца стихаш
язъь волаьлар из. Уж цо дика
а зIаьра, цхьабакъда, кастта
прозага а, ваьнна, цо дукха а
очеркаш, дувцараш, пьесах язъ-
деш: «Заретта», «Тамара», «Са-
тосса», «Ахьмад дувцар»,
«Моакхазя тепча», «Кунин»
ишгIа кхьадараш а. Цхьакхча
сов дош доаьш лоаьгIа а чу-
лоаьмаьх дIаьд а да Базоркин
Идрис дувцараш. Цудухьа уж
чIоагIа сактердам болаш деш-
лу.

Галгалай лутературна про-
заца язъьча произведенийе
юькье вера писатель Осмиев
Хьамзат. 1928-ча шера «СЕР-
ДАЛО» газета гIа кепе туха-
ча «Советски йаьдал баьхан»
яхача цун хьалхарча дувцаро

хьаьхьекхар художественни про-
изведенийе язъь ховргдолаш из
хилар.

Вай юрта боахаман социа-
листически новкъа эргабаккха-
рах («Фадиман»), фашизман-
царча гоамалах («Оакхарий»),
адаьмаша дарбаш деши къа-
хьегамхой бераш дикача кхе-
тамца а дешар ховш а хьал-
кедеш беча балха сийленх
«Золдусхан», «Хьехарх»,
граждански Iом латтача хана
Галгалайша лелаьдича турпалер-
ча гIулаьх («Шакхьа а биц-
лурбаш») да лоаьгIа аьлча
Осмиева прозаически йоазонаш.
Цхьабакъда, цо дика ка а йоа-
лаш болх бу поэтеца а. Уж
тIехьаьрча цхьан ший шера цо
дукха а гетгара а дика стихаш
язъьй.

Эрсий классически литерату-
ранна Галгалай меттала пере-
водаш йира гIулаьха чIоагIа
говзал йоалаш а дукха уж пе-
реводаш я а ва Галгалай писа-
тель Зязиков Баьхьаудин. Къа-
ста дукха литературни болх
бе Зязиков ухь тIехьаьрча ше-
рашка волаьнна ваьла а, из
Галгалай литературна юькье
керда вена саг вац. 30-ча ше-
рашкхь а араьлаьш яьр цо
язъь художественни произве-
дениш. Цу ханарча цун дувца-
рашга юькье къаьста белгал-
даькхча дезаш да Осмиев Хьам-
зата цо цхьана язъь дола
«Дьай бераши» яхача дувцар.

Ший докладца къаьста бел-
галваькхча вуьд Муталиев
Хамхоев Ахьмад, адаьний фоль-
клорах ший поэма дика пай-
да а эцаш илеш оалаш а сти-
хаш язъь а вола. Цун илеш
лаьдуьгIаьла а стихаш эша-
чоа чIоагIа дегIа тоам хулаш я
Хамхоев Ахьмад поэзи.

— Галгалай художественни
литературна юькье доккхача
хьинарийца болх беш ва писа-
тель Ведизев Ахьмад. Цо дук-
хача жанрах язду. Цо язду
дуьцараш, стихаш, очеркаш,
баснеш. Ший йоазоний говзал
лакхьаккхара дайман гIаьхуш,
шийна ховш доаьр йомадара
гIаьлгIаьш, денгара-денга ший
йоазонаш дикагIа деш ва из.
Цудухьа тарденнад цун Моск-
ве лакхерча литературни кур-
саька деша ваха а.

Дукха ха йоаьцаш литерату-
ранна юькье баьхьа кьона поэ-
таш писателаш — Чакхиевар
Капитони Юсупи, Сакалов,
Биков Ахьмад, Ганижев, Тум-
гоев-буьвцача хана Муталиев
къаьста белгалваьх поэт
Чакхиевар Капитони, прозаик Бо-
ков Ахьмад.

ДIаьх йодаьча хана Галгалай
писателашта тIалатта декхараш
дуьцаш докладчико белгалдир
производстваьра, къаьхьегам-
хошцара, вай коммунизманна

Писателий конференце хинна хоржамаш.

Нохчий, Галгалай писателий хьалхарча конференцес къаь-
лаьгIа кхаж а тосаьш писателий союза правлен а ревизионни
комисси а СССР-а писателий правлен юбилейни заседание ба-
ха делегаташ херхар.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

гаргадугаш балхаш деш боах-
кача нахадара буьзам тIа-тIа
чIоагIаьд безилга.

— Адаьмашара буьзам вай
мел болийте, — Йоах цо, — вайна
могаргIаьд воай вахар тоадарна
новкьостал дегIаьд а деша-
чун сапаргIаьта доаккхаш а йо-
ла произведенийе язъь.

Къаьста белгалдаьккхар
докладчико язъь произведе-
неш йоаьшаш, царцара мела
молгIаьш, къаьст-къаьстача пи-
сателаша шоай произведенийе
тIа ду гIалаташ гучаьлаьш
йола критика цо хилар. Крити-
ка цо хилар юхадетт вай худо-
жественни произведенийе дика-
гIа хулга.

Муталиев ший къаьмалца
белгалдаьккхар поэта Яндиева
цхьаьла стихаш дукха а
кхоачамбоаьраш долаш хил-
лар, Осмиева Хьамзата, Зязи-
ков Баьхьаудина дувцарашца,
нагахьа санна цар дукхагIа
къаьхийгача царна шоашта тоа-
де а могаргIаьд кхоачам-
боаьраш хилар.

— Шоай произведенийеьцара
кхоачамбоаьраш дIаьдахарна
эггара хьалха оаргIаьла бовла
безараш писателаш шоаш ба, —
Йоах докладчик, — цхьабакъ-
да, массайолча коллективаша
из дечча беса, писателий кол-
лектив декхарийла я дикача
дагара, новкьостлен критика а
ещ, писателий произведенийеьцара
кхоачамбоаьраш гучаьда,
дIаьдахарна дола наькъаш хье-
ха.

Берашта лаьрхIа йола произ-
веденийе язъьла гетгара во
латт вай. Е писателаша а е из-
даьтешво а хIанзарчоа хIа-
ма деннаьд катийча дешар-
хошта.

— Писателаш декхарийла ба,
— Йоах новкъ. Муталиев, —
гIаьлаьгIа кьона тIехье комму-
нистически кхетамца кхейра
Коммунистически партена гIо-
де, берий кхетам совбоаккхарг-
бола, уж дикача оаьмалца кхе-
дергIаьла дувцараш, стихаш,
поэзах язъь, дикагIа долча эр-
сий метталарча книжкашта
Галгалай меттала переводаш е.

— Тха дегаш, — аьнна йисте-
доакх новкъ. Муталиев ший
къаьмал, — нохчийн Галгалай
писателий дегаш хьалдиза да
чулоаьм социалистически а
болаш, форма кьамий а йолаш
йола культура дегIаьлаьйна
дайман йоаьхо еш из хилар ба-
хьан долаш Коммунистически
партена оалача баркалаь. Вай
писателаш декхарийла ба пар-
тес дайман еш йолча йоаьхонна
дикача, лакхача говзалца
язъьча произведенийеьца жоп
дала, вай замано дIадехьаьча
тайпара дика стихаш, поэмаш,
дуьцараш, повесташ, романаш
язъь.

Писателий конференце хинна хоржамаш.

Нохчий, Галгалай писателий хьалхарча конференцес къаь-
лаьгIа кхаж а тосаьш писателий союза правлен а ревизионни
комисси а СССР-а писателий правлен юбилейни заседание ба-
ха делегаташ херхар.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Киев хула СССР-а писателий Союза правлене заседа-
не болхача делегаташ хержаьб новкьостий Муталиев, Ма-
макаев Маьмад.

Нохчий-Галгалай писателий союза правлене хержаьб нов-
кьостий: Арсанов Сайбид, Базоркин Идрис, Музаев Нур-
дин, Муталиев Хьажьбикар, Хамидов Абдула.

Нохч-Галгалай писателий союза ревизионни комиссина
юькье хержаьб новкьостий: Сулаев Мухьмад, Осмиев Хьамзат,
Мамакаев Арби.

Хьокхам эца царгара!

Иана бетташка а тхангига лакхлу шура якххар

Нагахьа санна ши шу хьалха
Иана бетташка 270-300 кило-
грамм шура якха йиш я аьлча,
тха божабеттараш тешаргба-
цар цох. Бакьдар аьлча изала
шура оаха аьхки якхачар. Тха
колхоз цу хана Кьилбседа-Ка-
захстана област хьаьбаьх
доаккхача продуктех, къаьста
шурина эггара тIехьа лелаш
яр. Хьаьбаш воа кхоаьбар во, а
леладоро Иана кIезига луш дар
моша даар, базар яр колдаха
хьаьлиьза. Хий молде хьаьбаш
кхувлар кхо километр гаьна.

Божабеттараш хIара бетта
хьаьбаьх аьлча уьх шера Iа
хьалха этгIад вайна. Тхангига
дарц а хьийкхад, чIоагIа ший-
ла а хиннай. Из дегрига а да-
ле а шура яккхар аьхки хинна-
чул лохлуш дац тха. Цхьаьца
Иаттагара юкьера лаьрхIаьча
диьнаьха 9-11 килограмм шура
йоакх оаха-2-2,5-за дукхагIа,
дIаьдахача шера Иана хьалхар-
ча бетташка якхачун нийса
лаьрхIаьча. Октябрь бетта
цхьаьца Иаттагара оаха як-
кхар 307 килограмм, изала
шура оаха дIаьдахача шера
кхьаь бетта мара якхачар.
ЧIоагIа юькь йоал цуна юькье!
Фу да хьох из болх хувцаба-
лар?

Шура йоаккхалга лакхлуьр-
долаш елла тешаьме лард я.
Социалистически якха юькье а
баха, колхозникаша дика
кийчъий ферма дегригача
Иана. Колхоз дIаьлгIай дика-
гIа йола хьаькIай силос,
цхьаьца устагIа кхоккха цент-
нера йоалаш. ДIаьдахача шера
лелаьбача балха лоархIам а
баь. Нагахьа санна мел еза
латта яьа хьаькIай силос ху-
ле, ишгIа дукха шура лурм-
гIаьлаьла ховш. Божабеттараш
хьаькIаьш дIаьовш, а цуьцаш
шоаш новкьостал деш хиннаб.

Йоактал этгIаьча шера чIоа-
гIа хала дар йол кийчъе Бу-
лаевски МТС-ерча механизато-
рашен, колхозникашен из болх
дика лелаьбарах оаха кийчдир
ханнаьха гIоьжа доакьар. Дер-
рига доакьар хьаьха а хьаьха,
наькъаш талхалехьа даьха де-
ташча хьаьгIа а дена дIаот-

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

йоккхалургIа хIара божабет-
ташчуна, хьежа оаха оттадир,
е шу долхье декхарал совгI кхьа
а 400-500 килограмм хIара Иатта-
гара шура якха аьнна.

Бакьдар аьлча уьх шера Iа
хьалха этгIад вайна. Тхангига
дарц а хьийкхад, чIоагIа ший-
ла а хиннай. Из дегрига а да-
ле а шура яккхар аьхки хинна-
чул лохлуш дац тха. Цхьаьца
Иаттагара юкьера лаьрхIаьча
диьнаьха 9-11 килограмм шура
йоакх оаха-2-2,5-за дукхагIа,
дIаьдахача шера Иана хьалхар-
ча бетташка якхачун нийса
лаьрхIаьча. Октябрь бетта
цхьаьца Иаттагара оаха як-
кхар 307 килограмм, изала
шура оаха дIаьдахача шера
кхьаь бетта мара якхачар.
ЧIоагIа юькь йоал цуна юькье!
Фу да хьох из болх хувцаба-
лар?

Шура йоаккхалга лакхлуьр-
долаш елла тешаьме лард я.
Социалистически якха юькье а
баха, колхозникаша дика
кийчъий ферма дегригача
Иана. Колхоз дIаьлгIай дика-
гIа йола хьаькIай силос,
цхьаьца устагIа кхоккха цент-
нера йоалаш. ДIаьдахача шера
лелаьбача балха лоархIам а
баь. Нагахьа санна мел еза
латта яьа хьаькIай силос ху-
ле, ишгIа дукха шура лурм-
гIаьлаьла ховш. Божабеттараш
хьаькIаьш дIаьовш, а цуьцаш
шоаш новкьостал деш хиннаб.

Йоактал этгIаьча шера чIоа-
гIа хала дар йол кийчъе Бу-
лаевски МТС-ерча механизато-
рашен, колхозникашен из болх
дика лелаьбарах оаха кийчдир
ханнаьха гIоьжа доакьар. Дер-
рига доакьар хьаьха а хьаьха,
наькъаш талхалехьа даьха де-
ташча хьаьгIа а дена дIаот-

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца, мелла шура

СССР-а Лакхерча Совето,
Советски Союза халкъашка
даьча кхайкараьла теркам а
баь, ишгIа тхой специалис-
ташча а дийца,

Къораметтаза нах

Сага докха хатар да къоремметазен хилар. Пачахъа хана сага дехаш лийла бийзаб цар. Капитала мехкаш ханза а халачада да цар хьал.

Советски йадало хьада дладаккхар къораметтаза наха ца лелада во гулакш. Къораметтаза долча бешаш пачахъалкен школаш интернаш я вайица. Цу школаш дехен болх бен йамаду уж беш.

Тайп - тайпара профессеш йомау царна балха тла вай предприятешка, хьаба вай коллективий нийса боко йолаш членаш а ба къораметтаза нах. «Красный Молот» завода цехашка къораметтаза 70 сг ва. Коммунистически партеси Советски правительствос шой еш йоакхо гу царна, шой низ ца кхобеш къахъег цар.

Къораметтаза болча обрубшккаш н. н. Бондаревас, Дукаевс, Арбузовс, Сонниковс ишта кхыбараша а 1960 шера счеша болх бу.

Дукха ха йоацаш заводе балха бахъа къораметтаза Касмининан Айрапетовси нормаш 200-300-500 процент кхоачашьо.

Ший традицех «Красный Молот» заводе производств хьал-

ле лелаеца болхлой члоагт сий ду.

Масала, Сийлахь-божхача Октябр 40 шу дузаш къораметтаза обрубшк волча Касминина завода «сильен грамота а елар 400 сом ахан совглат а делар.

Къораметтаза наха яь дика красни уголок я заводе. Уголок совето бетта шоза лекция ю художественни литература а деш ишта кхылола культуран мероприятеш а лелаю.

Красни уголке кхийнарий школа а я.

Къораметтаза чар спортх дика дакта лоац. Къаста шахматни секце 15 сг ва царех.

Царна дукха еза шой красни уголок. Шой балхара мукъа ха газеташ журналаш дешаш указа йоаккх цар.

Красни уголка актив а чу боагт къораметтаза бола Ифранов, Митин, Вачнадзе кхыбараш.

Укх шера 21 культ поход ий Красномолоташа драм театре, шозаша къораметтаза нах болаш.

Къораметтаза наха члоагт могаю Коммунистически партеси Советски правительствоси политика.

И. МАЙОРОВ.

Железнодорожники клуба сцена тла

Гудермески железнодорожникиш болча каст-каста боагт Нохч-Галгалай столицера артисташ.

Железнодорожники клуба сцена тла йоккхача товалла концерт оттадир Нохч-Галгалай халхарей, ашарей ансамбляс. Концертага хьажагар члоагт гадбаха тийнар артисти лоззар.

Гудермески железнодорожникиш болча республикерча филармонен артисташ хиннаб бахъа. Эстрада артисташ илеш а дахар халха а бийлар.

Кайгийча железнодорожникиш, Гудермеске бахъаца республикерча тенки театро хьахад Валентина Катаева язычъа повесташ а «Алхъа цъа парус кьег» ях спектакль.

С. ВОРОНИН.

Керда музыкальни школа

Берий члоагт безам ба музыкаш, цун лоархл а ба Малгобека музыкальни школа хьахъа айна оттадла. Хланз из школа хьахъа йолаш я. Школа болх бе йоалургъа декабрь бетта тлехарча деношка.

Цу музыкальни школе бешаш йомалургда, илеш даха, пинина а-баян а лапка, ишта кхылола музыкальни инструменташа а болх бе.

Шерара план ханал хьахъагт кхоачашьегъа

Наурски районерча «12-я годовщина Октября», яхача колхозера животноводства ханал хьахъагт пачахъалкен шура даялар шера йоагт план кхоачашьегъа, хланз длауш йола шура хьагтлоагтла шера йоагтлар я.

Йоаккхача шурина эггара хьахъа я Черкашина Любовь. 1500 литар йоккхартъа айна ше тийаца декхар цу тлехъахъагтла 2200 литар шурий а якъаха.

С. ВОРОНИН.

Махъкарашта йола школа

Массехк ди хьахъагтла Шьахъа нохчийн палгалай махъкарашта докха совглат ийар. Царна духъахъа хьахъийлай ворхл шера деша школа. Хланз 5-ча, 6-ча, 7-ча классашка ший боараматла дладоладен над дешар, хьаба юхера классаш влшагтлохаш латт.

Директор Селима Якубовна Езиева керте латтача школан педагогически коллективо члоагт балхаш леладу деша баха ха хьахъаца берригача махъкарашкка дешийтара декхараш кхоачашдарна. Масала, хьахъахъа дашьен ноанашей дика хьахъа болх барх 15 йол школе деша енай. Царна юкье ба Зура Бибулатова, Люба Домбаева, Яха Гавдаханова, Нора Идрисова, Зура Докаева, ишта кхыбараш а.

Школан дирекцес члоагт теркам бу дешара занятеш дика влшагтлохка гулакша.

ШИНУЛИН.

Эстрада артистий конкурс

Эстрадин жанрах дикагтла хьахъа болх кайгийнах бовзарна а концерти балхаш юкье узварна а СССР-н культуран Министрствос 1958-ча шера влшагтлох эстрада артистий еригсоюзни конкурс. Къелбесдан Кавказен Донеи конкурсан хьахъагтла бал Ростове январь бетта боладу. Шоллаген кхоалаген билаш февраль бетта Москва хул.

Эстрадин искусствон хлара жанрий къаст-къаста конкурс хул: художественни дешай, ашарий, халхарий, физкультурно-акробатически, музыкально-инструментальни. Хлара жанрара дакъаладархой 25-30 шерал

тлех ха яланза хила беза. Профессионални исполнительел совглат конкурсес дакъалаца ишш а художественни дешара заведений а художественни самодетельноста а дешархой.

Кхоалагтла билаш йисте балча, конкурс жорес баъча социал дикагтла исполнительел конкурсий лауреатий занеш а, сийлен дипломаш а лургъа.

Нохч-Галгалай республикан искусствон учрежденеша хьахъагт творчествон Цан, клубаш декхарийла я профессионални а самодетельни эстрада а хьахъагт исполнительел харжа а харжа, конкурса хьахъагтла балча дакъа лаца бахийта.

Дика болх бу библиотекарь

Найсар-Кертуча библиотеке заведующи йолаш я Галгалай къона йол Евлоева Дибихан.

Новкъ. Евлоевас библиотек хьахъаца хана 32 сг мара цар цига дакъалоацаш. Хланз цига хул 250 сагага кхачалца нах, хьаба хлара денна духъагтла хулаш латт уж. Дешархой книжка дийша йисте балча хет цо царга, дукха дезадалари книжка а ишта кхыдола хламаш а.

Измаил Туган.

Цул совглат, новкъ. Евлоевас дика кийчъий библиотек: 20-ча сьезда директиваш, фотопетринаш, ишта кхыдараш а да цига.

Новкъ. Евлоева болх боацаш цкъахъа хилац. Цо кайгирхой сактердга сайренаш уттаю, дешара сайренаш влшагтлехъ. Ший опыт вокх библиотекараш длаювзийт.

Юртбоахаман фильмай республикански фестиваль

Советски союза коммунистически парте вай мехкарча юртбоахама къахъегамхошта хьахъагтла оттадла докха декхар, гаргарча шерашка сага сик доаккхача дулхахи, шурахи, дайтхихи США-на тлехъа а кхе хьахъа а довла деза айна. Партиини организацеша кулгал а деш чехкагтла из декхар кхоачашдарна йоккхача хьаба лелаш ба из болх масса къахъегамхошта юкье.

Из докха декхар кхоачашдарна докха новкъостал дешаш вай йилма а, ишта совхозашка а колхозашка а МТС-ера дика лелаш дола балхаш доаржадар а. Цу дерригача гулакхий лоархлм бабчул тлехъагтла, эггара йоккхъагтла йола пропаганда кинофильм да. Культуран управлене а Нохч-Галгалай Оргкомитета юрта боахама управлене а оттадла 1957 шера 1 декабрь денз 1958 шера 1 февралекхачалца юртбоахаман фильмай фестиваль длаяхъа айна.

Уж тайпара йола фестивалш вай республике хьахъагтла хулаш я. 1957 шера январь, марте хиннача юртбоахаман фильмай фестивало докха новкъостал дад, дикача балха опыт а ишта агрономически йилма къахъегамхошта дладуцаш а. Фестиваль хиннача хана юртбоахаман бувацаш 700 кинофильм хьахъад. Цу фильмашка 56 эзар сг хьажа. Фестиваль хиннача деношка Грозненски, Сунженски, Гу-

дермески, Урус-Мартановски районашкарча колхозашка а совхозашка а МТС-ка а юртбоахаман кинофильмаш масса хана хьахъаш хиннад, царех дукхагтла дарш лекцеш а бешадаш а еш хьахъад. Уж фильмаш хьахъаца хана кулгалдеш хиннаб юртбоахаман специлисташ.

Цъабакада из гулакх хьахъаца долча районашка во леладад. Къезига хьахъаш хиннад кинофильмаш юртбоахаман бувацаш, Наруски, Надтеречни районашкарча колхозашка. Ишта агрономаша а зоотехникаша а къезига еш хийнай бешадаш.

Хланз хургйола фестиваль чакхъала еза дикагтла кийчденна. Фестиваль хулача хана берригача колхозникаша а совхозерча, МТС-ерча къахъегамхошта а юртбоахаман специлисташа а хьахъа лаьрхла да хьахъаш леладар дувацаш дола кинофильмаш. Фестивала кулгалде айна харжа комисси я. Масса районашка длаяхъийта лаьрхла кинофестивалех йола басарашка тоая рекламаш я, кийчден латт кеп тоа хьахъакардола кинофильмаш дувацаш дола справочник.

Партен райкомий, райисполкомий, декхар да хьахъа хинна дика гулакш хьа а эцаш, укх шера хургйола фестиваль дикагтла чакхъийта а берриг юртбоахаман къахъегамхой цу кинофестивалег хьахъийта а.

Н. СЕМЕНОВ.

Назрановски района сайрийна дешаца школан болх во лел

Назрановски сайрийна дешаца юкье школе балхара йисте балча дешаш духъа катий нах ба. Эггара хьахъа школа болх бе йоалуча хана цига дешара болх дика лелар, шой халаез-зача хана занятеш а хулаш.

Хланз цу школе кхыметтел сердало а яц. 15-ча .Октябр

денз балхаш деш ба хьахъархой цъабакада царна хланз а алапи деннадац.

Цу гулакша оарцагтла яла декхарийла я ОблОНО а РайОНО а, цига кхоачам боаца гулакшаш дла а даха, хьахъа болх нийса латтарболаш.

ГАЙТУКОВ М.

ХРОНИКА

Министрий Совето 1947 шера 17 сентябрь № 3257 йолаш баъча социал хьахъа, мукълуба республикерча автохъайствана 1957 шера 1 декабрь денз 1958 шера 1 апрель кхачалца, хьахъа Министрий Совето оттаг хиннача нормайл, ав-

томашинашени мотоциклашени доагашеца бензин 10 процент лакхде.

Нохч-Галгалай Оргкомитета Председатель М. ГАЙРБЕКОВ.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Нохч-Галгалай АССР-а Организационни Комитета № 590 йола соцам

1957 шера 9-ча декабрь пр. 51 г. Грозный

Связан телефонни-телеграфни линеш хьахъа а лораяра а йолча боконех.

1931-ча шера 30 марте РСФСР ВЦИК-а а СНК-а а соцампа члоагт-хьахъа «Моттигерча» исполкомашес Советашен кхоачаш янза яргйоаца поставленеш арахараш а уж постановленеш йохъахъаша административни порядк глуд тохарах а йолча положенеш хьахъа Нохч-Галгалай АССР-а Организационни Комитето соцам бу:

1. НГИАССР-а территория тла массайолча лаьттан участкашка, машин-накый а хьахъа а тлаш долча, хьахъа ишта шоссейни накъаш а машин-накъаш а декха моттигашка связан телефонни-телеграфни линеш яхъа а уж леле а лаьттан клада глудла а боагт тла глудла а кабелаш декха бокъо лойла связан Министрствон органашта.

Автомобильни накъаш а машин-накъаш а декха телеграфни-телеграфни линеш яхъа а уж юха тоае а шой гулакш массаз отг, из де йиш я связан Министрствон органиш накый машин-накыйни органашка барт а ухаш.

2. Трассашка связан боагт тла а кабелни а линеш лорас а уж майоагтлара лелас а ха дарна эша зона къоастас еза.

Ха дарна эша зона лерхл связан боагтлаш тла а кабелни а линешни нийса длоахала йолла лаьттан участок, йисте хьахъа проводашени кабелни трассашени укх тайпара гаьна а йолаш:

а) нах ца бахъа моттигашка-йисте хьахъагтла шинна а оагтлораш шинна метр;

б) кабелни трассашка —

шинна а оагтлораш хьахъа метр;

в) хьунаш йолча — йисте хьахъа метр хиллал гаьна ху хьахъа хила еза.

3) Ха дарна эшаца зонан лаьттан юрта боахаманна эшаца гулакшашта пайда эцаш (огородаш а кхы хламаш а длаюш) хила йиш я уж лаьттан дарий. Связан линейни-технически персонал духъале йоацаш лела йиш йолаш я цу лаьттан тла, хьахъа ремонтни балхаш деша хана ха дарна эшаца зона глудла, траасай, линей доахалла масса йола тайпа автогужевой транспорт лелас йиш а я цар.

4) Связан Министрствон боагтлаш тларча а кабелни а линешта ха дарна эшаца зоне хиллаша а хила йиш яц:

а) глудлоах хьахъагт, хадданза деш а х ханна деш а дола масса дола тайпа глудлоах хьахъаш деш дола, монтажи а лаьттанца а деш дола балхаш;

б) кхыча ведомствай связан линеш, электросетан боагтлаш тлара а кабелни а линеш, тайп-тайпара йола трубопроводаш хьахъа, хьахъа ишта связан органаша мукъа ца луш гаьнаш йоагтлар.

в) арданза долча ялатий, чан-гладаний, ала арглаш де, хьуш штебалаш е, кхай тлара бунаш е хьахъаш доажаду моттигаш ехка, говраш лоатта моттигаш ехка, хьахъашта ковкарташ ехка, цераш йоагас, нуваш длакувса моттигаш ехка, стрельбицаш а ишта хьахъадараш де а.

5. Связан линешта а ха дарна эшаца зонана а юхе уж ла-кхе мел дийца балхаш дарна боахама, кооперативни, кхы-

йола организационни, а хьахъа ишта граждански баха нах а декхарийла ба связан Министрствон органашта уж дуцен шой низашка а связан Министрствон технически торо-ний средствашка а балхаш деша связан линеш лорасен.

6. Моллагтла а ведомствон организацеша лаьттанца балхаш деш лаьттан калхара ка-белъ гуча балча, цу сахъате балхаш совцаде а деза, связан Министрствон эггара гарга-гларча органга из дала а деза.

7. Еригача организацеша а къаст-къастаца наха а связан Министрствон органаша бокъо ца елча де мукъа ма-лудба:

а) связан Министрствон теле-фонни - телеграфни линеш тла шой ламаках проводаш дахка;

б) высоковольтни освети-тельни проводаш, антенна, кхы-дола проводаш тлехъа, креп-ленеш ехка;

в) телефонни - телеграфни линей трассашка гаьнаш те-дар;

г) связан болх телхабеш а бохабеш а дола гулакшаш: боагтлаш, шолглараш, пристав-каш теда, проводаш оттяжкаш, боагтлаш ахьсаьргий хоматаш теда, проводаш тла хламаш тлакувса, тховна тлара лоа проводаш тла кхува, изолято-раш йохас, связан линеш влшагтлехъа а кхыдараш де а.

д) кабелни коагий локъаш хьахъа, кабелни ащикаш а хьахъафаш а хьахъа.

8. Галамо деча хатараша (асаро, шаьрача шаню, лаьржа хий даро, ша тохаро, дула да-ларо) связан телефонни-теле-графни линей бувазм бохаби-ца, из бувазм юхатоабс, цу

гулакша связан органаша бал-хех телаш бола мах а луш, связан органашта новкъостал де болхлой а транспорт а къоастаде декхарийла йола городской, районни исполко-маш, юртиш а поселкови а къа-хъегамхой депутатий Советаш.

9. Связан боагтлаш тлара а кабелни а линеш организацеша даде а къаст-къастаца наха даде а йохаш моттиг хилча связан Министрствон викалашта новкъостал де декхарийла йола милицен орга-наш.

10. Связан телефонни - теле-графни линей болх толхабеш а связан линейни кабелни со-оруженеш йохаш а бехке бо-ла нах административни поряд-ках бехтокхаме озалба: изда-морг дича мегарг ца хилар длахайтар, е 100 сом ахъа е цхьан бетта болх бе глуд то-хар, хьахъа зулам де дагахъ уж хламаш дича е связан средст-ваш локътайица — уголовни законодательствос ахъаца по-рядках бехк бар.

11. Ер соцам кхоачаше хьа-жар тладуллада связан Ми-нистрствон органашта, горис-полкомашта, райисполкомашта, къахъегамхой депутатий юрта а поселкови а Советашта.

12. НГИАССР территория тла ер соцам закона низ болаш хургба ер «Грозненский рабо-чий», «Ленина нийк», «Серда-ло» яхача газеташ тла баькхха 15 ди даьчха.

Нохч-Галгалай АССР Оргко-митета председатель

М. ГАЙРБЕКОВ.

Нохч-Галгалай АССР-а Орг-комитета секретарь

М. КОМАРОВ.

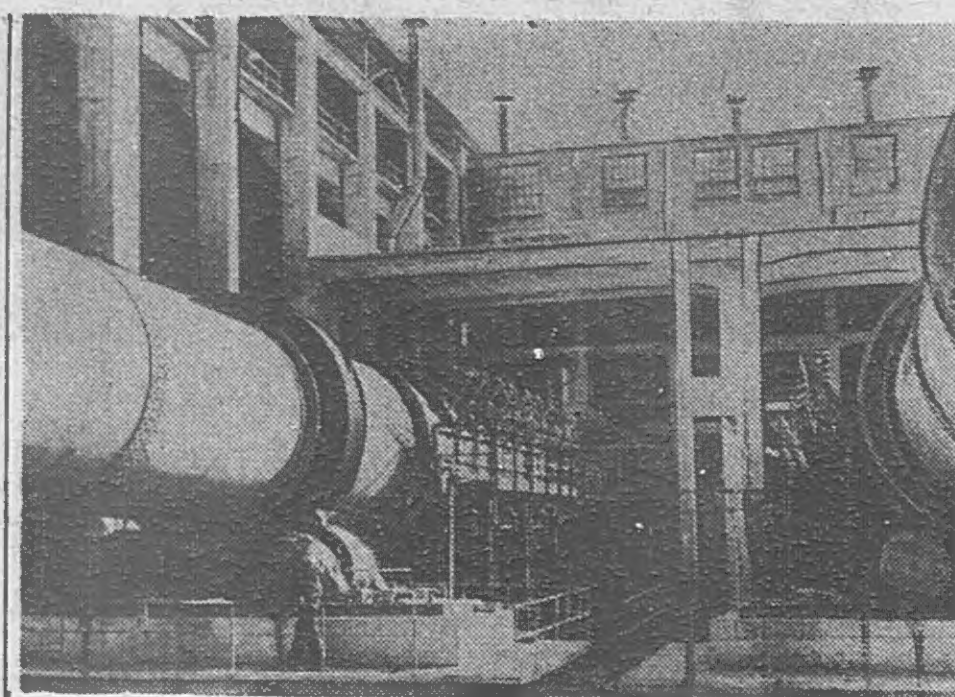
Доазад дехъара

Норейски халкъо Советски Союза машара предложенеш могаю

Пхеньян. (ТАСС) СССР-а Лакхерча Советска юбилейни сессе Н. С. Хрущевс яхъа до-кладов, сессе тийацаца бер-ригача къахъегамхошка, поли-тически общественни деятелашка, дунен берригача мехкий парламенташкеи правительст-вошкеи, йилмани культурани викалашка СССР-а Лакхерча Советска кхайкамон КНДР тайп-тайпарча наха юкье шоваш шерра бувийт.

Бохарг боаца машарга мара, долла хлама дохаш хла-лак деш болча тлемача хьахъа-далургда хьа а дикагтла дола вахари культура тоаялари айна язду тахан Норейски машар лорабара комитеташа председа-тель волча Хан-Сер Яс «Минч-жу Чосон» яхача газета тла. Дерригача дунен тлара халкъаш дерригача дунен тла бохарг боацаш машар лорабара оаршаш доахаш бола СССР-а Лакхерча Советска кхайкам мо-габеш а да, хьахъа из кхайкам кхоачаш бара тлехъа цъа барт болаш къовсам лоаттаберг бо-лаш а да дерригача корийоки халкъ.

Н. С. Хрущевс капиталистиче-ский социалистический пача-хъахъалкенни викалаш влшах беттабалар лакхара леладара хьахъахъа ль предложени, йох Хан Сер Яс, дерригача норейски халкъо могаю.

Китайски Халкъа Республикан халкъа боахам деглабара хьахъа хьахъа шера план, строителни материал хьахъа дика лахъагтла лерхл я. Ганьсу яхъа, кхьабаседа-малбузуча провинци духъа ха йоацаш продукци арахеца йоланей керда цементни завод. Из завод хьахъагтла хьахъа планаша лаьрхла дар. Германия Демократически Республикан специализиш новкъосталла хьахъагтла, эггара кердагтла йолча техника кийчъа а завод. Хлара шера 360000 тонн цемент лургъа цо.

Сурта тла: кхесташ йола, цемент йотта пешк завода цхьан цехе.

Ху Юэ сурт. Синьхуа агенство.

„Нах бела болабеннаб“

Вашингтон. (ТАСС) «Аван-гард» эшкхалехъ, из урагтла яхъийта боахъаца хана, амери-кански печата тла ара яннача тларах цъаболаца американски конгрессменаша теттар члоагтла

«Критика лый, Нью-Мексико яхъаца штатера сенатора Андерсона айнад: «Нах бела-бала болабеннаб, цоах зайна цланиахъара пайда а баллац».

Вашингтон яхъаца штатера се-натора Магнусона айнад, тле-ма министрствон теттар «Юв-дал гулакш даьд», США-с, шоваш кхайкачъа хана, ракета бахъандолаш, американцашта кхыхъахъа эхъ даь.

Техас яхъаца штатера сенато-ра Поджас айначох, туш да, американски спутник урагтла хьийта глудтла радио-ца, прессе глудла, телегитарца ханал хьахъагтла длахайтаро Американ хьахъа латта глуд-таш хиларна Советски Союзо ший спутник хецарал члоагтла тох. Вашингтон яхъаца шта-тера сенатора Дексона айнад тлема министрствос даьр «Юв-далал» я айна.

Монгольски Халкъа Республик. Улан-Баторера кердача аэро-порта эдани.

К. Широина сурт. Фотохроника ТАСС.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-41-23, отдела экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.